

Inauguració del curs 2022-2023 de la Universitat Autònoma de Barcelona

Conferència inaugural

CATALÀ A L'ATAC EN L'ERA DEL LINGÜICINISME, per Màrius Serra

Català a l'atac és un palíndrom, una frase capicua, que vaig usar en una intervenció en els actes oficials de la Diada de 2011, quan es posava en qüestió per primera vegada la dita *immersió lingüística*. M'havien encarregat una glossa per celebrar el centenari de la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans i la vaig acabar així: «L'any 1987 Joan Solà proposava 11 conceptes, 11 com les lletres d'*abracadabra*, per explicar l'obra de reconstrucció del català: una llengua moderna, rica, de cultura, nacional, referencial, composicional, reflex de la llengua parlada, clara, lògica, autònoma i germana de les altres llengües d'Europa. Avui, la llengua ha de ser més viva que mai si ens atenem a unes paraules poc conegudes de Pompeu Fabra que agradaven especialment Joan Solà: “Contràriament al que vostès podrien pensar de mi, he de manifestar-los que quan es tracta de l'ensenyament del llenguatge jo no sóc partidari d'una gran profundització en la gramàtica, perquè la cosa interessant és l'adquisició del llenguatge per part dels infants i per part dels grans, l'adquisició de l'ús corrent de la llengua que s'anomena literària; per això es necessita gramàtica però no massa gramàtica”. D'això, avui, en diem *immersió lingüística*. Necessitem més immersió lingüística que mai per tenir un futur capicua, amb el cap i amb el cor. Perquè si llegim del dret i del revés el nom de la nostra llengua en traurem l'entrellat: CATALÀ A L'ATAC! Visca la llengua viva i visca el submarinisme!». La reacció al·lèrgica que va provocar aquest paràgraf en la mai prou ponderada Alicia Sánchez-Camacho va popularitzar el palíndrom, diguem-ne que per efecte Streisand.

Si onze anys més tard, en l'inici del curs acadèmic 2022-2023 aquí a la UAB, he volgut titular aquesta lliçó inaugural amb el mateix palíndrom és per remarcar la naturalesa pendular del debat lingüístic, cultural i polític d'aquest país. Els palíndroms són frases d'anada i tornada, com els pèndols i els pendons, i la història del català demostra que aquesta és la naturalesa de la nostra llengua. Pensem, parlem, escrivim, llegim, gaudim i patim en català, una llengua pendular que tan aviat reula com va a l'atac. Aquest 2022 hi ha un seguit d'indicadors sociolingüístics, sobretot en l'ús del català entre la població més jove, que ens fan percebre que el català ara reula. El quid de la qüestió és intentar preveure quan aquest moviment pendular arribarà a l'extrem per assegurar-nos que la llengua catalana no deixi de moure's com un pèndol i agafi embranzida per tornar a anar a l'atac.

Abans de seguir, voldria fer una precisió semàntica. L'any 2011 aquest palíndrom va provocar unes quantes reaccions editorials en formats diversos que blasmaven l'ús

del mot *atac*, entre sectors que solen usar la llengua com una arma política cada cop que algú defensa públicament l'ús del català. D'aquesta actitud en podríem dir *lingüicínisme lingüícida* perquè es dedica a camuflar el botxí sota la disfressa de víctima, en una perversió de la funció performativa del llenguatge que consisteix a perpetrar una acció contra algú per acusar-lo d'allò mateix. Això és el que va passar amb la paraula *atac* al palíndrom *català a l'atac*. Doncs bé, la precisió semàntica sobre el sentit del mot *atac* és que es pot aplicar a moltes maneres de lluitar que no impliquen un cop de puny al nas ni qualsevol altra forma d'agressió. Trobem un exemple clar al món del ciclisme. En una cursa ciclista els atacs impliquen canvis de ritme. Els catalanoparlants ens n'hem fet tips, de canviar de ritme, sobretot a l'hora de pujar muntanyes. Els catalanoparlants més aviat hem estat escaladors, especialitzats en cronoescalades. Estem molt entrenats a anar en solitari quan tot fa pujada i anem amb el vent en contra. De tant en tant, ens agafen les presses i voldríem fer d'esprintadors, però no és gens fàcil agafar l'escapada bona. Sobretot perquè hem de pedalar en tàndem, amb un passatger al darrere que no només no ens ajuda amb els pedals, sinó que tot sovint ens frena.

Després d'aquesta al·legòrica analogia ciclista, anem a veure alguns dels moviments del pèndol català, que va a l'atac fins que s'adona que les tres últimes lletres d'un pèndol el poden fer anar de dol. És a dir, el català és una llengua que tan aviat s'endolla com s'endola, mentre que al seu costat el castellà guanya presència en el món global i reacciona enfurismat quan no és hegemònic en qualsevol terreny, per minúscul que sigui. No m'hi vull estendre, però la història de la nostra cultura literària es podria representar com una funció matemàtica amb el temps en ordenades i la difusió en abscisses, i aprofito per citar un amic i coetani, un alumne il·lustre d'aquesta universitat que ens ha deixat recentment, en Vicenç Pagès Jordà, perquè en la seva primera novel·la, *El món d'Horaci* (1995), es va atrevir a definir l'amor d'una manera que fins aleshores no havia fet ningú. L'amor com una funció on $x = \text{temps}$ i $y = \text{comportament sexoafectiu}$. El català també es podria representar gràficament com una funció del moviment pendular on $x = \text{temps}$ i $y = \text{comportament lingüísticocultural}$, i en aquest segle XXI recula i avança amb oscil·lacions cada cop més accelerades. No de tic-tac, sinó de TikTok.

L'esclat dels mitjans audiovisuals de massa a mitjan segle XX enxampa el català en recessió, en ple franquisme de postguerra. La reculada és sagnant i no és fins dècades després que el català torna a anar a l'atac per redreçar el desequilibri. Primer amb el circuit català de TVE i després amb el naixement de Catalunya Ràdio i TV3, que vencen totes les dinàmiques per fer-les subsidiàries i van a l'atac des del primer dia. En aquest punt cal desmentir que a la sèrie *Dallas* (emesa de 1983 a 1992 per TV3) JR li digués mai «ets un pendó» a la pobra Sue Ellen. Va ser en Jock Ewing, el seu sogre, qui va parlar de pendons, i la frase exacta és: «El teu marit s'està morint i tu mentrestant fent el pendó ves a saber per on!». I ella va contestar: «Jo no feia el pendó...». Quins temps tan expansius en la nostra cultura pendular! El pèndol arriba a l'extrem de màxima difusió quan l'any 1990 neixen les televisions privades i es dissenya el mapa del poder mediàtic, amb més d'un ministre català al

capdavant de la cartera d'indústria, per cert. Aquell és el moment en què el pèndol de la llengua catalana completa el recorregut expansiu, es frena i comença a recular de nou. Avui, tots els grups mediàtics d'ideologia aparentment diversa que tenen la seu a Madrid coincideixen al 100 % en l'aspecte nacional, totalment al·lèrgics al prefix *pluri-*, i des de la perspectiva lingüística això vol dir castellanocentrisme. Hi ha una llengua pròpia, que paradoxalment anomenen *común*, que està en una posició hegemònica. Això és intocable. En aquesta llengua es forma el marc mental d'una gran majoria de les elits polítiques i econòmiques. Fora d'aquest marc els arguments es capgiren cínicament.

No hi ha reciprocitat cultural. S'ha teoritzat a bastament sobre les causes que han provocat l'existència de l'anomenada *España vaciada*. Es podria aplicar la mateixa anàlisi crítica a l'existència d'una Espanya monolingüe. Als mitjans (públics) de l'àmbit catalanoparlant hi ha col·laboracions professionals en llengua castellana, amb l'argument que la societat és bilingüe. Una idea que mai no s'arriba a prendre en consideració en sentit contrari, perquè als mitjans (públics) espanyols d'abast estatal no hi ha col·laboracions professionals en llengua catalana (ni basca, ni gallega, ni asturiana) en programes que es puguin veure des de l'Espanya monolingüe. La reacció davant el mer plantejament d'aquesta hipòtesi és d'un rebuig proper a la repugnància. Bé que es podrien subtítular les intervencions. De fet, assumir que la població espanyola monolingüe no podria començar a entendre altres llengües és menystenir la seva intel·ligència. Llevat del basc, la resta de casos serviria per acostar la població a la comprensió de llengües romàniques parlades per un percentatge no menor al 25 % de la població que viu i tributa sota administració espanyola. Però això seria discutir el moll de l'os de l'hegemonia cultural peninsular. Fins i tot hi ha ciutadans espanyols a qui els molesta íntimament que a Portugal parlin portuguès!

La llengua és una palanca d'efectes immediats. Un ull de poll. L'eslògan «La llengua no es toca» apareix a totes les manifestacions en defensa del sistema educatiu català, però en realitat és el primer punt del credo castellanocèntric: «La lengua común no se toca». Fa dècades Raffaella Carrà podia fer programes en *itanyol* a TVE, però avui el twitcher Gerard Romero no podria fer-los en català en un mitjà públic. De fet, algú que parlés més de trenta segons seguits en català als mitjans públics espanyols de seguida activaria el que Julio Camba va escriure a l'*ABC* el 24.7.1917 a l'article «La tragedia del catalán»:

A todos los españoles suele indignarnos mucho que los catalanes hablen catalán. Hay algo, sin embargo, que nos indigna más todavía, y es que hablen castellano. No concebimos que pueda decirse nada espiritual con acento catalán, nada amable ni nada galante. El catalán, por razón de su acento, está incapacitado para la mayoría de las cosas en cuanto sale de Cataluña. Fracasan sus chistes, sus piropos y hasta sus mismos discursos políticos. Si los viajeros catalanes han vendido en las otras provincias españolas tantos paños de Sabadell y Tarrasa, no habrá sido, seguramente, por sugestión oratoria. Hay quien le atribuye el éxito a los aranceles.

Reprodueixo aquest paràgraf centenari d'espanyolisme *vintage* perquè Camba es centra en la llengua oral. Marcs mentals com aquest permeten entendre ironies com la de Salvador Espriu entrevistat per Joaquín Soler Serrano rient per sota el nas quan descriu tècnicament la seva manera de parlar el castellà posant la boca «en forma de culo de gallina». La qual cosa ens podria portar a parlar de discriminació lingüística per raó d'accent, altrament anomenada *glotofòbia*. En aquestes fòbies Espanya no està sola. França li fa costat. Quan Jean Castex, occità i catalanoparlant, va arribar a primer ministre de França el seu accent català va ser objecte de mofa i l'Assemblea francesa fins i tot va redactar una llei per castigar la glotofòbia. La setmana passada el prefecte dels Pirineus Orientals va portar l'Ajuntament d'Elna davant de la justícia per permetre debatre als plens en català. El moviment pendular no s'atura mai.

Continuem observant els moviments del pèndol de la llengua catalana en l'últim segle. Quan, a finals del segle XX, vam passar de l'era analògica a l'era digital, l'esclat d'internet va agafar la llengua catalana en un moviment pendular d'avenç, i el català va anar a l'atac ràpidament. Fins al punt que va ser la tercera llengua que es va incorporar a la Wikipedia, present a la xarxa des del 15 de gener de 2001 en 321 llengües. Després de l'anglès i l'alemany, la Viquipèdia en català. Però aquí parlem de llengua escrita i de cultura enciclopèdica. Una de les especialitats de les cultures que se senten amenaçades és intentar preservar el seu patrimoni cultural. Per cert, que en la primera dècada del segle XXI el català va a l'atac associat a una capçalera que presideix una paraula provinent d'una llengua que té menys parlants que habitants té Cerdanyola: *wiki* vol dir 'ràpid' en hawaià, una llengua polinèsia amb pocs milers de parlants. Quan l'any 1994 el programador informàtic Howard G. Cunningham començava a programar el que llavors anomenava *QuickWeb* va viatjar a Hawaii i li va cridar l'atenció el nom del bus llançadora de l'aeroport de Honolulu, batejat en honor de la seva rapidesa *Wikiwiki*. Quan el 25 de març de 1995 va fer públic el nou programa, ja es deia WikiWikiWeb, i d'aquella nova manera d'agrupar informació va néixer la Wikipedia el 2001.

Vint anys més tard, després d'un cicle complet de retrocés i avenç, ara el pèndol del *català a l'atac* és en plena reculada perquè els avenços tecnològics han permès passar de l'escriptura a l'oralitat. De fet, l'escriptura apressada dels primers missatges SMS, xats i comentaris als diversos fòrums que van acompanyar la primèria d'internet ja eren un espai híbrid entre l'oralitat i l'escriptura. Una mena d'oralitat transcrita. Però ara tot aquell debat de l'escriptura abreujada, l'ortografia suspesa i les emoticones fetes amb punts i comes, guionets i parèntesis ha quedat obsolet. Gràcies al veloç increment de capacitat dels dispositius interconnectats, les imatges en moviment s'han anat obrint pas per les xarxes socials i avui el punt crític del català es pot associar a termes amb una tradició etimològica més curta que els períodes de permanència en una formació política de Toni Cantó: *youtubers*, *twichters* o *tiktokers*. No descarto que des de la redacció d'aquest paràgraf fins a la seva lectura pública n'hagi aparegut algun altre. Si el català escrit havia anat *wiki wiki* a situar-se en aquell nou àmbit, el català oral tot just ara es pregunta si ja ha

arribat a l'extrem del retrocés pendular i es pot plantejar de començar a avançar anant a l'atac.

Aquesta situació també ha repercutit en el món educatiu, a tots els nivells, començant per la presumpta immersió lingüística, o vehicularitat real del català, de la qual s'han omplert la boca els polítics mentre els inspectors miraven cap a una altra banda. Fa anys que el català com a llengua vehicular és una presumpció. El que diuen els defensors del bilingüisme, en realitat, és que no volen aprendre el català. No és bilingüisme amb be alta, sinó amb ve baixa de vil: «Usted ya sabe mi lengua, olvídese de la suya». Una giragonsa interessant del pèndol ens permet afirmar i desmentir alhora que tots els estudiants catalans parlen espanyol. Sí i no. Sí perquè si els bilingüistes vils que denunciaven escoles haguessin trobat un sol nen catalanoparlant monolingüe a primària l'haurien passejat pel circ mediàtic com si fos Joselito. I no perquè hi ha uns vuit-cents estudiants catalans que no dominen el castellà a Nyils, El Soler, Sant Esteve del Monestir, Pesillà de la Ribera, Prada, Sant Galdric i el Vernet de Perpinyà, la xarxa d'escoles de La Bressola. Són catalanoparlants catalans, sense cap dubte, i la majoria no dominen el castellà sinó el francès, però als bilingüistes aquests no els convé ensenyar-los perquè els desborden la quadrícula espanyola.

Tot aquest bagatge també s'ha traslladat, finalment, a les aules que aquí ens ocupen. El debat sobre la llengua del pati és aliè al món universitari. Aquí les situacions de conflicte es poden donar a l'aula, creades per alumnes que sol·liciten el canvi de llengua de la classe en una assignatura plantejada en català, i en alguns casos ho aconsegueixen per un fenomen que podríem batejar *3D: defugi, desídia o dimissió*.

Qualsevol universitat del món pot oferir educació en més d'una llengua, sabent que cada especialitat té llengües més referencials, però és una obvietat que a les universitats catalanes la llengua habitual ha de ser el català. Permetre que la petició d'un alumne amb poques ganes d'aprendre provoqui que un professor defugi fer la classe en la llengua programada és admetre que la desídia s'apoderi de la institució universitària. No pot ser que siguem un país amb un índex baixíssim de dimissions entre els càrrecs públics i que, en canvi, dimitim estrepitosament en una qüestió tan bàsica com la línia de continuïtat lingüística. Era aquesta «l'avara povertà» que ens va encolomar el Dant?

Per plasmar gràficament aquesta funció sobre el moviment pendular de la llengua catalana cal respondre una incògnita difícil: què vol dir *ser català*? Trobaríem una amplíssima bibliografia a la historiografia, la filologia, la

història de l'art, la sociolingüística, les ciències de la comunicació i tantes altres disciplines, signada per veus influents que sovint han exercit el seu mestratge a les aules d'aquesta universitat. També hi ha respostes més breus, amb aroma de titular, com la de Jordi Pujol: «És català tothom qui viu i treballa a Catalunya», a la qual sovint s'hi afegeix, com un estrambot, «i vol ser-ho». Una manera clara de demostrar aquest voler és la llengua. Parlar català, encara que no es tinguin vuit cognoms catalans, ni set ni sis ni cinc ni quatre ni tres ni dos ni cap. Parlar en català és un missatge implícit de voler afegir-se a la catalanitat, no a la catalanor ni a la catalanitud, sinó a una comunitat cultural que viu en el permanent bressoleig del pèndol. És el cas dels nous catalanoparlants procedents de cultures llunyanes de la nostra tradició cultural, amb diferències tan profundes com l'islam o tan superficials com el reggaeton.

Però això introdueix una altra incògnita: és català tothom qui parla català? Com que la llengua és un vehicle, cal que el català sigui vehicular, però alhora cal no oblidar mai la paraparèmia de Joan Fuster: «puix parla català, vejам què diu». El corol·lari «és català tothom qui parla català» incita a reflexions crítiques en diversos punts del moviment pendular que caracteritza l'existència de la llengua catalana.

La voluntat de compartir el català amb els nouvinguts genera una mirada suspecta, com volent dir que la llengua no és un fet prioritari i que més aviat esdevé una nosa provocada per la dèria catalanista. Sempre hi ha excuses urgents per bandejar-ne la importància: una crisi econòmica, una pandèmia, una guerra... No hi ajuden algunes actituds ultranceres de defensors del català, esclar, ni el tarannà policial del CNS (correctors no sol·licitats) ni tampoc la deriva lamentable del *burocratès* falsament inclusiu, però en qualsevol moment pot aparèixer el llop lingüicínic lingüicida amb pell de xai i esbarriar tots aquests debats amb la seva fal·làcia igualitarista. Per exemple, pot acusar de supremacista i de pesat (dit en català, *cansino*) a algú que defensi públicament que cal mantenir sempre el català davant d'interlocutors castellanoparlants o no canviar de llengua una assignatura anunciada en català perquè un alumne ho demani amb educació exquisida. Però els mateixos que se'n queixen consideren impecablement igualitari el primer punt de l'article tercer de la Constitució espanyola, que diu: «el castellà és la llengua espanyola oficial de l'Estat. Tots els espanyols tenen el deure de conèixer-la i el dret d'usar-la». En aquesta parella del deure i el dret rau la desigualtat. Si un col·lectiu com ara Llibres e Iguales, per posar un exemple que ja paga amb el nom, fos conseqüent amb la igualtat que reclama, hauria de subscriure que, ja que el català és la llengua oficial de Catalunya, «tots els catalans haurien de tenir el deure de conèixer-la i el dret d'usar-la». Ara només en tenim el dret, però tots sabem que ni tan sols el podem exercir sempre.

Una altra qüestió a l'hora de respondre la pregunta sobre si «és català tothom qui parla català» seria el factor territorial, perquè molts catalanoparlants andorrans, valencians, mallorquins o aragonesos admetran sense problemes conjugar el verb *parlar* davant de *català* però no hi avantposaran pas el verb *ser*. La catalanofonia ultrapassa les fronteres administratives. Avui, parlar de Salses, Guardamar, Fraga i Maó, i reblar-ho afegint-hi Andorra, l'Alguer o el Carxe, no és folklorisme sinó singularitat cultural al cor d'Europa. Ara bé, el procés independentista circumscrit als límits administratius que estableix l'autonomia *catalunyesa* ha posat en tensió molts defensors del català no administrats per la Generalitat de la Catalunya autonòmica.

Una paradoxa sobre la qüestió territorial associada a la llengua es dona en el sector editorial, a l'hora de negociar els drets de traducció. Com que parlem de literatura prima la llengua, però de seguida apareixen factors de correcció que depenen de les administracions que governen cada territori legislat on circulen els productes culturals en aquella llengua.

Això no és pas una singularitat de la catalanofonia. La lusofonia, per posar un exemple proper sense conflictes oberts amb la llengua catalana, és molt més complex encara, i no només per la dinàmica postcolonial entre Portugal i Brasil. També hi ha Angola, Cap Verd, Guinea Bissau, Moçambic o São Tomé i Príncipe. En el debat sobre la correspondència entre llengua i territori ens caldria reivindicar la figura de Salvador d'Horta (1520-1567), un sant miracler fill de Santa Coloma de Farners que va operar, entre d'altres, al monestir homònim d'Horta de Sant Joan. Aquest sant tenia tan bona fama que van acudir a la Terra Alta una parella des de les Castelles amb una filla muda perquè fes el miracle de fer-la enraonar. El sant miracler va exercir el seu poder, però la nena es va posar a parlar en català, de manera que els pares castellans no entenien què deia. El sant, llavors, amb uns reflexos dignes d'André Ter Stegen, va replicar que la nena parlava en català perquè eren a Catalunya, però que de seguida que travessessin la frontera de Castella ja parlaria castellà, en una relació llengua-territori prèvia al naixement dels estats nació. Això sí, a sant Salvador li va faltar estendre el miracle a la parla dels pares en particular i, en general, a tota la població.

Un tercer debat crític té a veure amb el verb *voler*: l'existència de catalanoparlants *sinequànons*, els que només admeten ser-ho amb la condició de ser primordialment espanyols (o francesos) primer, com si aquestes identitats estatals fossin hiperònims i la catalanitat (en aquest cas, potser millor dir-ne *catalanitud*) tingués una posició subordinada, com més subordinada i específica millor, sobretot si se li pot aplicar la teràpia Jack (per l'Esbudellador) i trossejar-la en català, valencià, mallorquí, menorquí, eivissenc, formenterenc, lapao i segur que me'n deixo. Es pot donar la paradoxa que algú proclami en un català ben florit la seva indiferència més absoluta pel futur de la llengua catalana o, més encara, l'animadversió que sent pels seus defensors. Això demostra que

en català, com en qualsevol altra llengua, es pot dir tot, i també que la paraparèmia de Joan Fuster és imprescindible: «puix parla en català, vejam què diu».

Perquè aquests catalanoparlants *sinequànon*s practiquen una perversió del dit i fet que corromp la funció performativa del llenguatge. Han aplicat al memorial de greuges dels defensors de la llengua catalana un mirall que en capgira la imatge, i en aquesta representació especular han fonamentat afirmacions que cal refutar sense complexos, perquè són les beceroles de la substitució lingüística, és a dir, en són l'abecé:

A) «El castellà és una llengua perseguida a Catalunya»: un eslògan lingüicida que busca l'analogia «como con Franco pero al revés», especialment lingüicínic perquè el defensen els mateixos que sostenen que el castellà «nunca fue lengua de imposición» i que de fet el franquisme mai no va perseguir el català. En canvi ara el castellà, diuen, sí que està perseguit, en una falsedat repetida cínicament. El lingüista madrileny Juan Carlos Moreno Cabrera a *Errores y horrores del españolismo lingüístico* ho diu molt clar: «Si no se menoscaba nada la lengua dominante es imposible revitalizar a las minoritarias».

B) «Els ciutadans tenen dret a ser educats en la seva llengua materna»: torna a ser lingüicínic, perquè només es demana per al castellà quan ara a Catalunya es parlen més de tres-centes llengües. Tampoc no es demana per als fills de catalans, balears, valencians, bascos, gallecs o asturians que estudien en centres educatius de l'Espanya monolingüe. El sistema educatiu espanyol no ha considerat mai les altres llengües oficials ni com a optatives. Ni s'ho ha plantejat com a hipòtesi de treball en les èpoques que els eslògans del poder parlen de pluralitat. Per por, per desídia, per repugnància? Caldria recordar-los que l'aprenentatge escolar de qualsevol llengua s'afegeix a la competència lingüística de cada alumne.

C) «Fer del català l'única llengua vehicular a les aules catalanes és supremacista». L'educació és una activitat integral en la formació dels individus, i això inclou aprendre. A primers del segle XXI no hi ha cap registre d'espècimen catalanoparlant monolingüe. Els únics ciutadans catalans monolingües són castellanoparlants (o francoparlants a la Catalunya Nord). Voler canviar aquesta situació lingüística és ser supremacista? O més aviat ho seria voler-la perpetuar i augmentar?

En definitiva, quan parlem de llengua parlem d'hegemonia cultural i de sobirania política. Parlem de poder. L'eix mediterrani, tan temut com combatut, hauria de ser un eixam lingüístic per a la llengua catalana, una Commonwealth lingüística amb esta variant i eixa variant i també les d'ultramar, idò!, vertebrades per institucions culturals que treballin en la reciprocitat de mercat lingüístic i mantinguin la relació en l'espai comunicatiu i la comunitat cultural, tal com ho fan la Xarxa Vives

d'Universitats, l'Institut d'Estudis Catalans o l'Institut Ramon Llull amb convenis més o menys estables. En aquest sentit, és urgent la reciprocitat efectiva dels mitjans de comunicació. Esperem que un sant miracler faci que els polítics catalanoparlants barallats que comparteixen institucions i practiquen l'acupuntura amb ganivets a les espatlles amigues, tinguin aviat una il·luminació sobtada i deixin d'assenyalar el pèndol amb el dit i s'apliquin a revertir-ne el moviment perquè el català torni a anar a l'atac. Perquè només si llegim del dret i del revés el nom de la nostra llengua en traurem l'entrellat. Català, a l'atac!

Bellaterra, 27 de setembre de 2022